

HISTORIA I KULTURA
ZIEMI SŁAWIEŃSKIEJ

FUNDACJA „DZIEDZICTWO”

HISTORIA I KULTURA ZIEMI SŁAWIEŃSKIEJ

TOM II

Redakcja:
WŁODZIMIERZ RĄCZKOWSKI
JAN SROKA

SŁAWNO 2003

ABSTRACT: Włodzimierz Rączkowski, Jan Sroka (eds), *Historia i kultura Ziemi Sławieńskiej*, t. 2 [History and Culture of the Sławno region, vol. 2]. Fundacja „Dziedzictwo”, Sławno 2003. pp. 259, fig. & phot. 86, colour tabl. 38. ISBN 83-919236-0-6. Polish text with German summaries.

The authors explore different aspects of history and culture of the Sławno region (Middle Pomerania, Poland). Two papers cover the problem of the role of archaeology in the study of the process of cultural changes. Other deal with problems of history and architecture of manor houses in the region in 19th and 20th century as well as the life and artistic output of two artists who lived in Sławno (G. Machemehl, W. Gross). Some papers explore problems related to the post-War period.

© Copyright by Włodzimierz Rączkowski, Jan Sroka 2003
© Copyright by authors

Na okładce akwarela Otto Kuske'go *Kirche in Schlawe*, 1943 [*Kościół w Sławnie*, 1943] ze zbiorów Muzeum – Zamek Książąt Pomorskich w Darłowie

Tłumaczenia na język niemiecki: *Brygida Jerzewska*

Redaktor: *Katarzyna Muzia*
Skład i łamanie: *Eugeniusz Strykowski*

Publikację wydano przy finansowym wsparciu Fundacji Współpracy Polsko – Niemieckiej ze środków republiki Federalnej Niemiec

Die Publikation ist mit finanzieller Unterstützung der „Stiftung für polnisch - deutsche Zusammenarbeit in Warszawa“ aus Mitteln der Bundesrepublik Deutschland herausgegeben worden“

Wydawca/Herausgeber: Fundacja „Dziedzictwo“, 76-100 Sławno, ul. A. Cieszkowskiego 2
Wydawnictwo „Margraf”, 76-100 Sławno, ul. A. Cieszkowskiego 12 d

ISBN 83-919236-0-6

Druk/Druck: Boxpol, 76-200 Słupsk, ul. Wiejska 24

Spis treści

JAN SROKA (Sławno), WŁODZIMIERZ RĄCZKOWSKI (Poznań): Wypełnić pustkę – przywrócić wymazane dziedzictwo kulturowe – kilka uwag wprowadzenia	7
TOMASZ KASPROWICZ (Poznań): Stalność w zmienności – osadnictwo z przelomu er w Warszku	11
PIOTR WAWRZYŃSKI (Poznań): Czy można ‘zrewolucjonizować’ historię Sławna? Archeologia o początkach miasta	29
ANDRZEJ CHLUDZIŃSKI (Dygowo): Nazwy osobowe burmistrzów Sławna do 1864 roku	41
SYLWIA WESOŁOWSKA (Szczecin): Z dziejów szkolnictwa na Ziemi Sławieńskiej	53
KRYSTYNA RYPNIEWSKA (Koszalin): Z historii przedwojennej posiadłości w Osiekach	65
EWA GWIAZDOWSKA (Szczecin): Obraz dworów Ziemi Sławieńskiej w albumie Alexandra Dunckera (1860–1865)	83
ZBIGNIEW CELKA (Poznań), ZBIGNIEW SOBISZ (Słupsk), DOROTA MORKA (Sławno): Herbarium sławieńskie – wstępne informacje o unikatowym odkryciu	107
ZBIGNIEW SOBISZ (Słupsk), DOROTA MORKA (Sławno), ZBIGNIEW CELKA (Poznań): Materiały do flory Ogrodu Botanicznego w Sławnie	117
ISABEL SELLHEIM (Frankfurt nad Menem): Der Bildhauer Wilhelm Gross – Schöpfer der Stephan-Büste in Stolp	129
JOANNA BRYL (Poznań): Uwagi o kilku obrazach Günтера Machemehla ...	137
LESZEK WALKIEWICZ (Darłowo): Tajne obiekty militarne z czasów II wojny światowej w Darłowie i okolicach	149
MAREK ŻUKOWSKI (Darłowo): „Oczyszczanie” szeregów Polskiej Partii Socjalistycznej na terenie powiatu sławieńskiego	177
KRYSTYNA BASTOWSKA (Koszalin): Z dziejów zabytkowych świątyń dawnego województwa koszalińskiego w latach 1945–1989	197
Indeks osób	243
Indeks rzeczowy i nazw geograficznych	251
Lista adresowa autorów	257

Nazwy osobowe burmistrzów Sławna do 1864 roku

ANDRZEJ CHLUDZIŃSKI (Dygowo)

1. Wprowadzenie

W 1865 roku w Berlinie ukazała się książka *Die Städte der Provinz Pommern* Gustava Kratza. Znajdują się w niej informacje o miastach Pomorza w jego historycznych granicach. Wśród wielu wiadomości autor umieścił, jako stały element, wykazy burmistrzów poszczególnych miast. Siegał przy tym do wszelkich możliwych źródeł, aby dane te były jak najpełniejsze, dzięki czemu zgromadził mnóstwo nazw osobowych od początków epoki piśmiennej na Pomorzu.

Wśród miast pomorskich opisane zostało m.in. Sławno wraz z jego burmistrzami (Kratz 1865: 346–354). Określenie to jest trochę nieprecyzyjne, ponieważ niekiedy chodziło o inne osoby, które piastowały funkcje w zarządzie miejskim, często kolegalnie (stąd kilka nazwisk w tym samym roku, zapewne z tego samego dokumentu), np. syndyka, konsula (tak często nazywano burmistrza), prokonsula, senatora, niekiedy też podskarbiego. Te określenia i związane z nimi obowiązki zmieniały się w zależności od momentu historycznego i ówczesnych zasad sprawowania władzy. Nie zawsze było możliwe dokładne odtworzenie przebiegu kolejnych pełnych kadencji ojców miasta. Często znajdujemy zaledwie sporadyczną informację o urzędowaniu w danym roku przez określoną osobę, bez dokładniejszych danych, np. na temat momentu rozpoczęcia lub zakończenia pełnienia funkcji. Lista burmistrzów Sławna, zawarta w dziele Kratza, nie jest kompletna, o czym świadczy porównanie np. z *Liber beneficiorum Domus Corone Marie prope Rugenwold (1406–1528)* (Lemcke 1919)¹. Z zawartych tam informacji wynika, że z XV–XVI wieku znanych jest jeszcze kilka innych osób pełniących funkcję burmistrza (por. Chlu-

¹ Tego źródła (zwłaszcza w tym opracowaniu) Gustav Kratz oczywiście nie mógł znać.

dziński 2003). W niniejszym artykule skoncentruję się jednak tylko na informacjach z książki Kratza. W przyszłości synteza danych ze wspomnianych oraz innych źródeł pozwoli zapewne stworzyć pełny wykaz burmistrzów do czasów współczesnych.

W przypadku Sławna w *Die Städte der Provinz Pommern* mamy zazwyczaj dane osobowe w postaci imienia i nazwiska. W czterech przypadkach imiona są tylko w formie inicjałów, a jeden raz występuje samo nazwisko. Analizę tych nazw osobowych zajmę się zgodnie z kolejnością chronologiczną ich występowania. Zapis z książki będzie dla mnie pojęciem hasłowym, po nim nastąpi rok zapisu źródłowego (czasu sprawowania funkcji) oraz – po myślniku – informacja o pochodzeniu imienia i nazwiska, co spróbuję wyjaśnić za pomocą zapisów z różnych opracowań oraz własnych dociekań, zawierających nazwy osobowe używane w przeszłości, zarówno w Niemczech, jak i w Polsce. Ich współczesne występowanie w Polsce pominąłem, gdyż nie jest tu istotne.

2. Słownik nazwisk burmistrzów

Johannes Schorn 1333 – im. poch. hebr., potem przekształcone w gr. i łac., tu forma niem. *Johannes* 1213 (Naumann 1987: 154; Bahlow 1985: 265), pol. *Jan*, nazw. zapewne niem. od n.t. lub n.m. *Schorn* z Bawarii (por. Bahlow 1985: 467), możliwe też, że to nazw. pol., zniekształcone, od ap. *czarny*, por. n.o. *Czarny* (Rymut 1999: 109), *Czarnota* (Taszycki 1965: 403; Górniewicz 1992: 46), *Czernoch*, *Czernosz* (Taszycki 1965: 421), *Čern-*, *Čern-š* (Schlimpert 1978: 30), *Czern(e)y* (Naumann 1987: 84), *Szornak* (Kreja 1998: 233).

Gerhardus Gustrowe 1333 – im. to germ. n.o. *Gerhard(t)* (Naumann 1987: 115; Bahlow 1985: 165) z łac. końcówką *-us*, nazw. prawdopodobnie od bliżej nieznanego słow. n.m. **Kostřev-*, z udźwięcznieniem *k>g* na gruncie niem.², por. n.m. *Kostrzyn*, n.o. *Kostrzyn* (Cieślikowa, Malec, Rymut 1997: 83).

Nicolaus Pruze 1342 – im. poch. gr., tu niem. forma *Nicolaus* 1248, *Claus* 1294 (Naumann 1987: 213), pol. *Mikołaj*, por. *Nick(e)l* (Bahlow 1985: 356), nazw. to prawdopodobnie zniekształcona n.o. pom. *Prutz*, w niem. *Pruße*, *Preuse* ‘Prusak’ (Bahlow 1985: 397; Naumann 1987: 230).

Nicolaus de Nemeze 1342 – im. jw., nazw. równe niem. formie pol. n. etn. *Niemiec*, por. *Nemetz*, *Nemitz*, *Niem(i)etz* (Naumann 1987: 212),

² O możliwości takiej zmiany por. Chludziński (2001: 56).

Niemetz (Bahlow 1985: 358), *Němec* (Schlimpert 1978: 94), *Niemiec* (Cieślíkowa, Malec, Rymut 1998: 10; Rymut 2001: 152), dodany przyimek *de* ‘z’ oznaczający pochodzenie.

Clawes Darczekow 1414 – im. to skrócona wersja n.o. jw., nazw. zapewne równe słow. n.m. *Darżkowo* (Rymut 1996–2001: II 269) (tu 2 miejscowości o tej n., obydwie z Pomorza), w zapisach historycznych *Darskow*, *Darsekow*, *Darszkow*, *Darschkow*, lub *Darsecowe* 1274 (Jeżowa 1961: 65; Jeżowa: 8, 82), ob. *Daschow* (Niemcy) albo *Dartzchowe* 1188 (Jeżowa 1961: 94; Jeżowa 1962: 55), ob. *Dassow* (Niemcy).

Hans Aschenberner³ 1414 – im. to skrócona wersja niem. *Johannes* 1213 (Naumann 1987: 154; Bahlow 1985: 265), pol. *Jan*, nazw. jest zniekształconą niem. n.o. *Asch(en)brenner* ‘wypalacz popiołu drzewnego, smolarz’ (Breza 2000: 36; Bahlow 1985: 38).

Clawes Manduvel⁴ 1449, 1459 – im. to skrócona wersja niem. *Nicolaus* 1248, *Claus* 1294 (Naumann 1987: 213), pol. *Mikołaj*, por. *Nick(e)l* (Bahlow 1985: 356), nazw. to określenie znanego rodu pomorskiego, złoż. z niem. ap. lub n.o. *Man(n)* 1252 (Naumann 1987: 199) (: śrwniem. *man*, niem. *Mann* ‘człowiek, mężczyzna’) i ap. lub n.o. *Duvel* 1276 (Naumann 1987: 88) (: śrdniem. *duvel*, niem. *Teufel* ‘diabeł’), por. n.o. *Man(n)* (Cieślíkowa, Malec, Rymut 1999: 169), *Duvel* (Cieślíkowa, Malec, Rymut 1999: 37), *Manteufel* (Breza 2000: 121).

Hinrik Westval⁵ 1459 – im. to germ. n.o. *Heinrich*, dniem. *Hinrich* (Naumann 1987: 137; Bahlow 1985: 22), pol. *Henryk*, nazw. równe niem. n.o. *Westphal*, *Westval* 1250 (Naumann 1987: 309), *Westfehling* (Bahlow 1985: 558), *Westfal* (Cieślíkowa, Malec, Rymut 1998: 18; (Cieślíkowa, Malec, Rymut 1999: 286) (n.m. *Westfalen*, pol. *Westfalia* ‘kraina w Niemczech’), (por. Breza 2000: 38; Rymut 2001: 667).

Petrus Crummel 1493 – im. poch. gr., równe niem. *Peter*, *Petrus* (Naumann 1987: 223; Bahlow 1985: 378), pol. *Piotr*, nazw. częste w północnych Niemczech (Hamburg, Magdeburg) od n.m. i n.t. w związku z ap. *Krümme* ‘krzywizna, zakręt (drogi, rzeki)’, możliwe też od ap. *Krumme* ‘okruch; miękisz (chleba)’ (Bahlow 1985: 300), *Krumel* (Cieślíkowa, Malec, Rymut 1999: 148).

³ W Lemcke (1919: 61) jako *Johannes Asschenberner* pod rokiem 1436.

⁴ W Lemcke (1919: 80) jako *Claus Mandüuel* pod rokiem 1447.

⁵ W Lemcke (1919: 90, 109) jako *Hinrik Westfal* pod rokiem 1477, 1495.

Ambrosius Mitzlaff ok. 1530 – im. to łac. *Ambrosius*, niem. *Ambros*, *Ambrosch* (Bahlow 1985: 32; Naumann 1987: 56), pol. *Ambroży*, nazw. równe skróconej słow. n.o. *Mieciśław* (Cieślikowa, Malec, Rymut 1995: 162) w zapisie zniemczonym, por. *Mislav* (Schlimpert 1978: 88; Bahlow 1985: 344).

Joachim Mitzlaff 1546 – im. poch. hebr., tu forma niem. (i pol.) *Joachim* 1359 (Naumann 1987: 154; Bahlow 1985: 265), nazw. jw.

Jurgen Schulte (Schultze) 1550 († przed 1590) – im. poch. gr., tu jest dniem. wersją n.o. *Georg* (Bahlow 1985: 268; Naumann 1987: 115), pol. *Jerzy*, natomiast nazw. *Schulte* to także dniem. forma niem. n.o. *Schul(t)ze*, równej ap. *Schul(t)ze* ‘sołtys’, (por. Bahlow 1985: 470; Naumann 1987: 269).

Peter Schweder (Svederus) 1562, 1575 – im. poch. gr., równe niem. *Peter*, *Petrus* (Naumann 1987: 223; Bahlow 1985: 378), pol. *Piotr*, nazw. poch. dniem. i fryz., z czasem rozpowszechnione od Westfalii do Pomorza (Bahlow 1985: 473), por. ap. stpol. *swędra*, *swędrać się*, *szwendać się*, n.o. *Swędra* (Rymut 2001: 512), 2. zapis w formie zlatynizowanej z końcówką *-us*, por. n.o. *Schwedler* (: śrdniem. *sweideler*, *swēdeler* ‘torba, worek skórzany, tłumok podróżny’) (Cieślikowa, Malec, Rymut 1999: 236).

Christoff Steingreber 1582 – im. poch. gr., w formie niem. *Christoff(er)* (por. Bahlow 1985: 298; Naumann 1987: 83), pol. *Krzysztof*, nazw. zawiera częsty w j. niem. element *Stein* ‘kamień, skała’ por. n.o. *Stein*, *Steinbeiß*, *Steinbrecher*, *Steiner*, *Steinkopf*, *Steinmann* (Bahlow 1985: 498–499; Naumann 1987: 280–281), 2. czł. zapewne związany z ap. śrdniem. *grābe*, *grēbe* ‘przewodniczący sądu królewskiego’, śrdniem. *greve* ‘hrabia; w ogóle zwierzchnik’, dniem. *Grebe* ‘wójt’, por. n.o. *Grebe*, *Grewe* (Cieślikowa, Malec, Rymut 1999: 78–79).

Joachim Saleman (Salomon) 1590, 1600 – im. poch. hebr., tu forma niem. (i pol.) *Joachim* 1359 (Naumann 1987: 154; Bahlow 1985: 265), nazw. natomiast to przykład użycia w tym celu im. *Salomon*, poch. hebr., w nieco zniekształconej postaci *Saleman* (por. Bahlow 1985: 443; Naumann 1987: 252) → *Mattheus Saleman* ok. 1589.

Caspar Blaubuck 1590 – im. *Caspar*, też *Casper*, *Kaspar* to niem. forma n.o. zapożyczonej (z perskiego?) (por. Bahlow 1985: 274; Naumann 1987: 160), pol. *Kasper*, *Kacper*, nazw. zawiera niem. adi. *blau* ‘niebieski, błękitny, siny’, także ‘młody’, spotykany w takich n.o. jak *Blau*, *Blauer(t)*,

Blaufuß, Blaurock (Bahlow 1985: 63), *Blaurock* (Naumann 1987: 69), 2. czł. to *Buck* – zapewne skrócenie od n.o. *Burkhard* (Bahlow 1985: 79), częste w Nadrenii.

Paul Salomon I 1590 – im. *Paul* (Bahlow 1985: 374; Naumann 1987: 221), poch. łac., pol. *Paweł*, nazw. równe n.o. (im.) *Salomon*, poch. hebr. (por. Bahlow 1985: 443; Naumann 1987: 252), dodatkowo liczba oznaczająca kolejną osobę z rodu lub gałęzi rodowej o ts. im., → *Paul Salman II* 1655.

Zacharias Schweder ok. 1590 – im. poch. hebr., w formie niem. *Zacher, Zacharias* (Bahlow 1985: 575; Naumann 1987: 316), pol. *Zachariasz*, nazw. poch. dniem. i fryz., z czasem rozpowszechnione od Westfalii do Pomorza (Bahlow 1985: 473), por. ap. stpol. *swędra, swędrać się, szwendać się*, n.o. *Swędra* (Rymut 2001: 512), por. n.o. *Schwedler* (: śrdniem. *sweideler, swēdeler* ‘torba, worek skórzany, tłumok podrózny’) (Cieślíkowa, Malec, Rymut 1999: 236).

Mattheus Saleman ok. 1598 – im. poch. hebr., w formie niem. *Matthäus, Mattheus* (Bahlow 1985: 333; Naumann 1987: 202), pol. *Mateusz*, nazw. równe n.o. (im.) *Salomon*, poch. hebr., w nieco zniekształconej postaci *Saleman* (por. Bahlow 1985: 443; Naumann 1987: 252) → *Joachim Saleman* 1590, 1600.

Daniel Quoffe 1616 – im. poch. hebr., forma niem. i pol. *Daniel* (Bahlow 1985: 85; Naumann 1987: 86), nazw. niejasne, może to zniekształcona słow. n.o. *Głowa* (Cieślíkowa, Malec, Rymut 1995: 76; Rymut 1999: 241).

Matthes Ladewig 1623 – im. hebr., skrócona forma niem. *Matthäus, Mattheus* (Bahlow 1985: 333; Naumann 1987: 202), pol. *Mateusz*, nazw. jest dniem. formą germ. n.o. *Lodwig, Ludwig*, por. *Lad(e)wig* (Bahlow 1985: 305), *Ludwig* (Naumann 1987: 196), pol. *Ludwik*.

Johann Schweder 1649, 1650 – im. poch. hebr., potem przekształcone w gr. i łac., tu forma niem. *Johann(es)* 1213 (Naumann 1987: 154; Bahlow 1985: 265), pol. *Jan*, nazw. poch. dniem. i fryz., z czasem rozpowszechnione od Westfalii do Pomorza (Bahlow 1985: 473), por. ap. stpol. *swędra, swędrać się, szwendać się*, n.o. *Swędra* (Rymut 2001: 512), por. n.o. *Schwedler* (: śrdniem. *sweideler, swēdeler* ‘torba, worek skórzany, tłumok podrózny’) (Cieślíkowa, Malec, Rymut 1999: 236).

Urban Lübbecke 1655, † 1663 – im. poch. łac., w formie niem. i pol. *Urban* (Bahlow 1985: 530; Naumann 1987: 296), nazw. równe zniekształconej niem. n.m. *Lübeck*, pol. *Lubeka* (por. Bahlow 1985: 323; Naumann 1987: 195).

Paul Salman II 1655 – im. *Paul* (Bahlow 1985: 374; Naumann 1987: 221), poch. łac., pol. *Paweł*, nazw. równe n.o. (im.) *Salomon*, poch. hebr., tu w nieco zniekształconej postaci *Salman* (por. Bahlow 1985: 443; Naumann 1987: 252), dodatkowo liczba oznaczająca kolejną osobę z rodu lub gałęzi rodowej o ts. im., por. → *Paul Salomon I* 1590.

Johann Watson 1676 – im. poch. hebr., potem przekształcone w gr. i łac., tu forma niem. *Johann(es)* 1213 (Naumann 1987: 154; Bahlow 1985: 265), pol. *Jan*, nazw. nieco nietypowe na gruncie pom., poch. angielskiego.

Andreas Christoph Kirchheim 1728, 1753 – 1. im. *Andreas* (Bahlow 1985: 33), poch. gr., pol. *Andrzej*, 2. im. poch. gr., w formie niem. *Christoff(er)* (por. Bahlow 1985: 298; Naumann 1987: 83), pol. *Krzysztof*, nazw. zawiera często spotykany w niem. n.o. ap. *Kirch* ‘kościół’, por. *Kirchenbeter*, *Kircher*, *Kirchner* (Bahlow 1985: 280; Naumann 1987: 164), 2. czł. jest tu ap. *Heim* ‘dom’.

Matthias Friedrich Simonis 1733, 1746 – 1. im. poch. hebr. (od tego samego im., co *Mattheus*), forma niem. *Matthias* (Naumann 1987: 202), pol. *Maciej*, 2. im. to niem. *Friedrich* (Bahlow 1985: 148; Naumann 1987: 109), pol. *Fryderyk*, nazw. patronimiczne, poch. od im. niem. *Simon*, pol. *Szymon*, z łac. suf. *-is* (na gruncie niem. *-s*) oznaczającym pochodzenie od osoby o takim im. (por. Bahlow 1985: 486; Naumann 1987: 275).

Johann Ludwig Rupertus 1733, 1734 – 1. im. poch. hebr., potem przekształcone w gr. i łac., tu forma niem. *Johann(es)* 1213 (Naumann 1987: 154; Bahlow 1985: 265), pol. *Jan*, 2. im. germ. n.o. *Lodwig*, *Ludwig*, por. *Lad(e)wig* (Bahlow 1985: 305), *Ludwig* (Naumann 1987: 196), pol. *Ludwik*, nazw. równe germ. n.o. *Rup(p)ert* (Bahlow 1985: 440; Naumann 1987: 251), z końc. łac. *-us*.

Johann David Dresow (Dreisow) 1757, 1786 – 1. im. jw., 2. im. poch. hebr., forma niem. *David* (Naumann 1987: 86; Kohlheim, Kohlheim 1998: 87), pol. *Dawid*, nazw. równe słow. n.m. Dreżewo k. Trzebiatowa (Rymut 1996–2001: II 423), w zapisach historycznych *Dresow*, *Dresowe*

lub n.m. Drzeżewo k. Słupska (Rymut 1996–2001: II 446), w zapisach historycznych *Dresow*, *Driesen*, por. n.o. *Dras*, *Draszow*, *Draszów* (Rymut 1999: 147).

Peter Gottlieb Hartmann 1767, 1795 – 1. im. poch. gr., równe niem. *Peter*, *Petrus* (Naumann 1987: 223; Bahlow 1985: 378), pol. *Piotr*, 2. im. poch. germ., zawierające częsty w j. niem. element *Gott* ‘Bóg’ i adi. *lieb* ‘kochany, miły’ (Bahlow 1985: 180–181; Naumann 1987: 119–120; Kohlheim, Kohlheim 1998: 127), por. pol. im. *Bogumił*, nazw. to dwuczłonowa niem. n.o., składająca się z adi. *hart*, *hard* ‘twardy, wytrzymały; odważny, śmiały’ i ap. *Mann* ‘człowiek, mężczyzna’ (Bahlow 1985: 208; Naumann 1987: 132).

Samuel Gottlieb Rettelkow 1767 – 1. im. poch. hebr., równe niem. i pol. *Samuel* (Bahlow 1985: 443), 2. im. jw., nazw. może od niem. n.o. *Räthel*, por. n.o. *Retel* (Rymut 2001: 350).

Jacob David Wilhelm Wogdcke 1775 – 1. im. poch. hebr., tu niem. forma *Jacob* 1330 (Naumann 1987: 152; Bahlow 1985: 261, 262), pol. *Jakub*, 2. im. poch. hebr., forma niem. *David* (Naumann 1987: 86; Kohlheim, Kohlheim 1998: 87), pol. *Dawid*, 3. im. germ., równe n.o. *Wilhelm* (Naumann 1987: 311; Bahlow 1985: 563), nazw. równe zniekształconemu pol. ap. *wódka* ‘mała woda’, por. n.o. *Wodka* (Taszycki 1983: 158), *Woda* (Cieślikowa, Malec, Rymut 1995: 347; Rymut 2001: 692), 1673 (Górnowicz 1992: 244), *Wuttke*, *Wud(t)ke* (Naumann 1987: 315) (może od n.m.) lub równa n.m. *Woedtke*, pol. Otok (k. Gryfic), *Otoc*, *Wotic* 1224, *Woetke* 1618, *Woedtke* 1784 (Rzetelska-Feleszko, Duma 1991: 14), Wódka (k. Wejherowa) *Wódka* 1658, *Woedtke* 1789, *Wödtk*e 1819 (Treder 1997: 101), niewykluczona także n.o. *Wojdka* (: *Woja*) (Rymut 2001: 694) lub *Wojtka*, *Wojtke*, *Wojtko* (: *Wojt*) (Rymut 2001: 695).

Ernst Wilhelm Krause 1786, 1798 – 1. im. germ. równe n.o. *Ernst* (Bahlow 1985: 124; Naumann 1987: 102), pol. *Ernest*, 2. im. jw., nazw. utworzone od adi. niem. *kraus(e)* ‘kędzierzawy; pomarszczony’ (Bahlow 1985: 295; Naumann 1987: 176).

Ch. M. Stryck 1816–1830 – imiona nieznane, nazw. zapewne równe zniekształconemu ap. niem. *Strick* ‘powróż, sznur; sieć; pułapka; nicpoń’, por. n.o. *Stricker* (Bahlow 1985: 505; Naumann 1987: 284), choć możliwe też poch. słow. od ap. *stryk* ‘stryj’, też ‘postronek’, por. n.o. *Stryk* (Schlimpert 1978: 134; Rymut 2001: 497), *-stryk* (Cieślikowa, Malec, Rymut 1995: 292).

O. A. Schlegel 1816–1830 – imiona nieznane, nazw. równe niem. ap. Schlegel ‘tłuczek; młot, kafar; udziec wieprzowy, szynka’, także ‘człowiek niepokonany’, możliwy też ap. Schlägel ‘młot górniczy’ (por. Bahlow 1985: 457; Naumann 1987: 261; Cieślíkowa, Malec, Rymut 1999: 5, 225).

J. Fr. Strelow 1832–1843 – imiona nieznane, nazw. od słów. n.m. *Strelow*, *Neu Strehlow*, ob. Strzelewo (k. Lęborka) (Rzetelska-Feleszko, Duma 1985: 83), także *Strelowhagen* 1490 (Rzetelska-Feleszko, Duma 1991: 181), pol. Strzelewo (k. Goleniowa), por. n.o. *Martinus Strelow* (Lemcke 1919: 156), *Strehlau* (Kreja 1998: 226), *Strehl(e)* (Bahlow 1985: 504), *Strelow* (: *Strzał*) (Rymut 2001: 497).

C. Block 1845–1852 – im. nieznane, nazw. częste na północy Niemiec, równe niem. ap. *Block* ‘kłoda, pniak; blok (np. skalny); dyby’ (por. Bahlow 1985: 64; Naumann 1987: 70).

Gersdorff 1853–1864 – im. nieznane, nazw. niem., zapewne równe niem. n.m. *Gersdorf* (znane z terenu Niemiec), złoż. ze skrócenia n.o. *Gerhard(s)* (por. Bahlow 1985: 167; Naumann 1987: 115) i ap. *Dorf* ‘wieś’, por. n.o. (od n.m.) *Gerardsdorf*, *Gerasdorf* (Cieślíkowa, Malec, Rymut 1997: 47; Cieślíkowa, Malec, Rymut 1999: 67).

3. Podsumowanie

W artykule zgromadziłem nazwy 38 osób. Jeśli chodzi o imiona (niektóre osoby mają po dwa lub nawet trzy), większość jest pochodzenia hebrajskiego (17), greckiego (9) lub łacińskiego (4), co wiąże się z ich biblijnym występowaniem. Dużo, zwłaszcza w czasach nowożytnych, występuje imion powstałych na gruncie germańskim lub niemieckim (14), niekiedy przekształconych, ale zaczerpniętych z wymienionych języków. Brak jakiegokolwiek imienia słowiańskiego. Ten zestaw świadczy o silnym wpływie kultury chrześcijańskiej, a etnicznie – niemieckiej. Może nawet przemawiać za wnioskiem o niewystępowaniu osób o świadomej przynależności do grupy słowiańskiej.

Nazwiska to w przeważającej mierze antroponimy pochodzenia germańskiego lub niemieckiego (25). Czterokrotnie pojawia się ta sama nazwa osobowa (w różnych wariantach ortograficznych) zaczerpnięta z hebrajskiego. Występują także nazwiska o proveniencji słowiańskiej (7), a nawet polskiej (1). W jednym wypadku nazwa osobowa pochodzi z angielskiego. Z semantycznego punktu widzenia można wskazać nazwiska równe imionom (10), nazwom miejscowym lub terenowym (9) oraz nazwom etnicznym (3).

Powyższa statystyka daje podstawę do stwierdzenia, że burmistrzowie Sławna byli zazwyczaj osobami pochodzenia niemieckiego, które niekiedy mogły mieć korzenie słowiańskie. Niewątpliwie te dwa żywioły etniczne mieszały się, stąd napotykały wiele połączeń nazw osobowych niemieckich i słowiańskich. Powtarzanie się w różnych odstępach czasu tych samych lub podobnych nazwisk prowadzi do wniosku, że stanowiska związane z władzą miejską były dziedziczne lub zarezerwowane dla wąskiej grupy osób uprzywilejowanych.

Skróty i znaki

adi.	<i>adiectivum</i> (przymiotnik)
ap.	<i>appellativum</i> (rzeczownik pospolity)
dniem.	dolnoniemiecki
dod.	dodany
germ.	germański
gr.	grecki
hebr.	hebrajski
im.	imię
jw.	jak wyżej
łac.	łaciński
n.	nazwa
nazw.	nazwisko
niem.	niemiecki
n.etn.	nazwa etniczna
n.m.	nazwa miejscowa
n.o.	nazwa osobowa
n.t.	nazwa terenowa
poch.	pochodzenie
pol.	polski
pom.	pomorski
por.	porównaj
ps.	prasłowiański
słow.	słowiański
stwniem.	staro-wysoko-niemiecki
suf.	sufiks
śrdniem.	średnio-dolno-niemiecki
śrwniem.	średnio-wysoko-niemiecki
→	odsyłacz
†	rok śmierci
*	forma rekonstruowana
:	pochoďność

Bibliografia

- BAHLOW H. 1985. *Deutsches Namenlexicon*. b.m.w.: Suhrkamp Taschenbuch Verlag.
- BREZA E. 2000. *Nazwiska Pomorzan. Pochodzenie i zmiany*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- CHLUDZIŃSKI A. 2001. Sposoby adaptacji słowiańskich nazw geograficznych z ziemi białogardzkiej w języku niemieckim, [w:] *Rozwój nazewnictwa lokalnego na Pomorzu Zachodnim. Pomorska toponomastyka i onomastyka na przestrzeni dziejów*, red. W. Łysiak, s. 53–63. Poznań: Wydawnictwo „Eco”.
- CHLUDZIŃSKI A. 2003. *Nazwy mieszkańców Sławna w 'Liber beneficiorum domus Corone Marie prope Rugenwold (1406–1528)'*, *Dorzecze* (w druku).
- CIEŚLIKOWA A., MALEC M., RYMUT K. (red.) 1995. *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, cz. 1. Kraków: Wydawnictwo Naukowe DWN, Instytutu Języka Polskiego PAN.
- CIEŚLIKOWA A., MALEC M., RYMUT K. (red.) 1997. *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, cz. 3. Kraków: Instytutu Języka Polskiego PAN.
- CIEŚLIKOWA A., MALEC M., RYMUT K. (red.) 1998. *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, cz. 4. Kraków: Instytutu Języka Polskiego PAN.
- CIEŚLIKOWA A., MALEC M., RYMUT K. (red.) 1999. *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, cz. 5. Kraków: Instytutu Języka Polskiego PAN.
- GÓRNOWICZ H. 1992. *Słownik nazwisk mieszkańców Powiśla Gdańskiego*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- JEŻOWA M. 1961. *Dawne słowiańskie dialekty Meklemburgii w świetle nazw miejscowych i osobowych*, cz. I. Wrocław: Ossolineum.
- JEŻOWA M. 1962. *Dawne słowiańskie dialekty Meklemburgii w świetle nazw miejscowych i osobowych*, cz. II. Wrocław: Ossolineum.
- KOHLHEIM R., KOHLHEIM V. (oprac.) 1998. *Das Grosse Vornamen Lexikon*. Mannheim: Dudenverlag.
- KRATZ G. 1865. *Die Städte der Provinz Pommern*. Berlin: Mittler's Sortiment-Buchhandlung.
- KREJA B. 1998. *Księga nazwisk Ziemi Gdańskiej*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- LEMCKE H. (oprac.) 1919. *Liber beneficiorum Domus Corone Marie prope Rugenwold*. Stettin: Léon Saunier Buchhandlung.
- NAUMANN H. VON (red.) 1987. *Familiennamenbuch*. Leipzig: Bibliographisches Institut.
- RYMUT K. (red.) 1996–2001. *Nazwy miejscowe Polski. Historia, pochodzenie, zmiany*, t. I–IV. Kraków: Instytut Języka Polskiego PAN, Wydawnictwo Naukowe DWN.
- RYMUT K. 1999. *Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny*, t. I. Kraków: Instytut Języka Polskiego PAN.
- RYMUT K. 2001. *Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny*, t. II. Kraków: Wydawnictwo Naukowe DWN.
- RZETELSKA-FELESZKO E., DUMA J. 1991. *Dawne słowiańskie nazwy miejscowe Pomorza Szczecińskiego*. Warszawa: Instytut Słowianoznawstwa PAN, Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- SCHLIMPERT G. 1978. *Slawische Personennamen in mittelalterlichen Quellen zur deutschen Geschichte*. Berlin: Akademie-Verlag.

- TASZYCKI W. (red.) 1965–1983. *Słownik staropolskich nazw osobowych*, t. I–VI. Kraków–Wrocław: Ossolineum.
- TREDER J. 1997. *Toponimia powiatu wejherowskiego*. Gdańsk: Gdańskie Towarzystwo Naukowe.

Pesoneunamen der Schlawer Bürgermeister bis 1864

Zusammenfassung

Anhand des Buches *Die Städte der Provinz Pommern* von Gustav Krantz stelle ich 38 Namen der Personen vor, die vom 14. bis 19 Jh., das Amt des Bürgermeisters (oder ähnliches) in der Stadt Schlawe bekleidet haben.

Wem es um die Vornamen geht, stammen die meisten aus dem Hebräischen (17), aus dem Griechischen (9) oder aus dem Lateinischen (4), dies ist vielleicht mit dem Griechischen der Vornamen in der Bibel zu verbinden. In der neueren Zeit treten germanische oder deutsche (14) Namen auf, die jedoch verunstaltet waren oder auf nicht mehr vorhandene Sprachen deuteten. Man findet keine slawischen Vornamen. Dieses zeugt von einem starken Einfluss der christlichen Kultur, auch der ethnographisch deutschen.

Das Fehlen jeglicher slawischer Vornamen könnte man mit bewusstem Nichtauftreten der slawischen Volksgruppe in Verbindung bringen.

Die Nachnamen sind in überwiegendem Masse germanischer oder deutscher Herkunft (25). Viermal tritt derselbe Personenname aus dem Hebräischen auf, wem auch in verschiedener orthographischer Variante. Unter den Nachnamen gibt es 7 mit slawischer Herkunft, sogar 1 mit polnischer. Ein Personenname stammt aus dem Englischen, 10 könnten von Vornamen abstammen, 9 von Ortsnamen und 3 von ethnographischer Herkunft.

